

Urhova zgodba

Urh Ferlež: *Štiri zgodbe celjske zgodovine*. Celje: I. gimnazija, 2018. 171 strani

»Za zelo nadarjenega fanta gre.« S to trditvijo je ravnatelj I. gimnazije v Celju dr. Anton Šepetavc pospremil knjigo, ki je lani nastala pod okriljem te častitljive vzgojno-izobraževalne ustanove, pri čemer založništvo in izdajateljstvo knjig, čeravno avtorjev iz njenih klopi, pač nista njeno osnovna poslanstvo. Že iz tega razloga pričujoče delo vzbuja pozornost, vsem, ki tako ali drugače poznamo ozadje njenega nastanka, ter njegovega glavnega akterja, pa tudi zanimanje in pričakovanje.

Tako tudi piscu teh vrstic, ki se je kot član komisije za raziskovalne naloge s področja zgodovine pred leti srečal z mladeničem, ki je v družbi predanih in vedoželjnih osnovnošolskih vrstnikov še posebej izstopal. Njegova naloga, v kateri je raziskoval vzidane napisne plošče na in v celjskih stavbah, zlasti cerkvene nagrobnike, je nas ocenjevalce že na samem začetku spravila v rahlo zadrego, saj je bilo tako zahtevnost kot kvalitativno raven izdelka kar težko povezati s starostjo njenega avtorja. Vse dvome je razblinil suveren zagovor, kot tudi samozavestno utemeljevanje stališč in trditev. Tudi nekaterih morda ne najbolj točnih ali posrečenih, kar pa v ničemer ni pokvarilo izjemno prepričljivega vtisa in ugotovitve, da smo naleteli na sila nadarjenega, motiviranega in za svoja leta izredno zrelega sogovornika, z občudovanja vrednim odnosom in pristopom tako do lastnega raziskovalnega dela kot do njene vsebine.

S tem je takrat še osmošolec Urh Ferlež visoko postavil lestvico naših in svojih pričakovanj in jo v gimnazijskih letih, ki so sledila, le še dvigoval. Vsako leto znova se je ob pomoči mentorjev tako v šoli kot izven nje, zakopal v posamezne segmente preteklosti svojega mesta in posledično so nastale štiri raziskovalne naloge, ali kot jih je poimenoval Urh, *Štiri zgodbe celjske zgodovine*, ki so, kot rečeno, lani izšle tudi v knjižni obliki.

Verjetno je več kot naključje, da je prva izmed njih *Sto let celjske palače znanja – ob stoletnici izgra-*

dnje poslopja I. gimnazije v Celju namenjena prav instituciji, ki je prizadevnost svojega, že bivšega dijaka, nagradila in dodatno motivirala z izdajo njegovega prvenca. A kot je razvidno že iz naslova, se Ferlež ob klasičnem zgodovinskem, v lokalni zgodovinski zavesti dokaj prisotnemu povzemanju njenega razvoja, vloge in vpliva, posveča zlasti manj znanim značilnostim same gimnazijske stavbe in okoliščinam njenega nastanka.

Sledi prispevek »*Britof je krasen, bolj podoben parku kakor pokopališču*« – o celjskem mestnem pokopališču, ki bralca seznanja z zgodovino še vedno aktualnega mestnega, nekoč nemškega pokopališča, in ki je ostajala v senci že dolgo opuščenega pokopališča na Golovcu, kamor so k večnemu počitku polagali meščane slovenskega rodu oz. zavesti. Pod poseben drobnogled je avtor vzel pokopališko arhitekturo in ornamentiko, klasificiral in opisal nekaj najmarkantnejših nagrobnikov in grobnic ter predstavil njihove avtorje in izvajalce – arhitekte, stavbenike in kamnoseke.

Celjskemu stavbeništvu se Ferlež posveča tudi v svoji tretji zgodbi *O gorečem mlinu in njegovih*

gospodarjih. Njen glavni akter je razvpiti Rakušev mlin, ki je kot prvi mestni mlin zrasel na začetku 20. stoletja, nekaj let nazaj, po tem ko za njegovo re-vitalizacijo ni bilo posluha, pa zaradi malomarnosti odločevalcev pristal na pogorišču zgodovine. Razi-skavo enega najdragocenejših celjskih spomenikov stavbne in industrijske dediščine je avtor smotrno razširil še s pregledom siceršnje, tako gospodarske kot politične dejavnosti lastnikov mlina, do srede 20. stoletja ene najbogatejših in najpomembnejših celjskih družin, po kateri je nesrečna, za vselej izgubljena stavba tudi dobila ime.

Zgodba o celjskem kinu je Ferležev zaključni prispevek, v katerem se je sprehodil skozi zgodovino celjske kinematografije, vse od prve potujoče predstave, ki se je leta 1896 odvrtela v hotelu Pri Belem volu na današnji Stanetovi ulici, preko njenih najboljših časov med zlatim trikotnikom kina Dom, Union in Metropol, do njenega cinepleksičnega zatonu. Ob tem je podrobneje predstavil tudi Teden domačega filma, nekoč osrednji festival slovenskega in jugoslovanskega filma in osvetlil trdo usodo Pavle Jesih, lastnice verige kinematografov v Dravski banovini, med katerimi sta bila tudi dva celjska.

Že iz bežne predstavitve posameznih poglavij oz »zgodb«, je razvidna širina raziskovalnega inte-

resa njihovega avtorja, občutek tako za strukturno sintetičnost kot za na videz obrobne detajle, pa tudi smisel za aktualizacijo historičnih procesov. Blizu mu je interdisciplinarnost, odlično se znajde v kombiniranju različnih virov, od arhivskih do ustnih, k vsemu skupaj pa nedvomno prispeva tudi njegova očitna naklonjenost in pripadnost okolju, v katerem je odraščal. Pozornejše strokovno oko bi seveda našlo tudi kakšno metodološko pomanjkljivost, kot npr. ponekod preozek nabor relevantne literature ali pa njeno preveč poenostavljeno uporabo. A vendarle gre za obrobne sence, ki ne skazijo celostne podobe obetavnega zgodovinarskega talenta. Upam si namreč trditi, da kriterijev, ki jim Urhovo pisanje v celoti zadošča, ne dosega marsikatera seminarska in celo diplomska naloga študentov zgodovine. Posledično pa tako okretnega peresa, kot sposobnosti vživljanja v duh časa, ne premore niti vsak profesionalni pripadnik našega ceha. Zato verjetno nisem edini, ki mu je malce žal, da se kolega Ferlež, sicer uspešen študent slovenskega in francoskega jezika in književnosti tudi formalno ni zavezal zgodovinski znanosti. Žal že precej razredčena in opešana »celjska zgodovinska šola« nujno potrebuje sveže moči. Zato na Urha in njegove zgodbe, tako ali drugače, še vedno računamo.

Tone Kregar